meesleependen invloed, die van de materialistische of humanistische wetenschap uitgaat, wanneer ge daartegen geen tegen weer in christelijke hoogleeraren hun biedt. We hebben noodig, broodnoodig, een Christelijke, een geloovige wetenschap. Niet alleen een christelijke theologie, maar evenzeer een christelijke rechtsgeleerdheid, een christelijke philologie, een christelijke natuurkunde, een christelijke medische wetenschap. Over dat punt bestaat geen geschil. Zoowel de fractie Hoedemaker als de groep, die de leiding van Prof. Visscher volgt, gaat hierin met ons accoord. Zelfs de ethische theologie, — haar geestelijke vader Dr. Chantepie de la Saussaye heeft het bezielder dan iemand in zijn dagen vertolkt — roept om een „geloovige wetenschap". Moge daarom spoedig een krachtige actie ontstaan, die van *woorden* tot *daden* leidt. Onzerzijds zal zulk een actie met vreugde worden begroet.

En eindelijk, voor versterking van den Christelijken invloed vooral in de meer beschaafde kringen van ons volk is noodig, dat de christelijke elementen zich nauwer aaneensluiten en elkander beter leeren verstaan. Toen onlangs met het oog op de aanhangige revisie van Art. 36 het plan geopperd werd om door saamspreking met broeders uit de Hervormde Kerk tot zekere eenheid van gedragslijn te komen, hebben we daartegen bedenking geopperd, omdat elk mandaat over en weer hiertoe ontbrak. Maar op zichzelf lacht het denkbeeld om niet langer elk onzen eigen weg te gaan, maar een punt van ralliement te vinden, ons zeer aan. Menig schijnbaar geschilpunt zou bij nadere saamspreking allicht wegvallen of tot ware proporties worden teruggebracht. Op velerlei gebied, waar saamwerking mogelijk en gewenscht is, zou over en weer steun kunnen worden geboden. Persoonlijke ontmoeting zou waardeering wekken, waar persdebat zoo licht tot verwijdering aanleiding geeft. Niets is droever, dan dat in ons kleine land de kerkelijke breuk zoo diepe klove trok tusschen zonen van eenzelfde huis. We loopen daardoor gevaar, steeds verder van elkander af te raken, steeds meer antithetisch tegenover elkander te gaan staan en zelfs daar een antithese te gaan zoeken waar geen antithese is. Zoo wordt veel van onze beste kracht verspild om broeders te bestrijden, terwijl de hoofdaanval toch niet tegen elkander, maar tegen den gemeenschappelijken vijand dient gekeerd.

Terstond na 1886 kon van samenwerking kwalijk sprake zijn. Toen was het een gevecht van man tegen man, en in dien strijd om het beginsel mocht geen kamp worden gegeven. Maar die strijd is in hoofdzaak uitgestreden; de posities zijn over en weer ingenomen; een beslissende slag wordt nu niet meer geleverd. Zou de tijd dan niet zijn aangebroken om met wederzijdsche erkenning van wat trots het kerkelijk vraagstuk in den wortel der Gereformeerde belijdenis ons saambindt, te zoeken naar persoonlijke aanraking, naar bespreking van de gewichtige vraagstukken op staatkundig, kerkelijk en maatschappelijk terrein, ten einde zoo mogelijk tot saamwerking te komen voor dat éène doel, dat als heilig ideaal ons allen voor oogen staat, om de Gereformeerde beginselen in ons volksleven te handhaven en te ijveren voor de eere onzes Gods.

Uit de Pers.

De Wet op het Lager Onderwijs dwingt tot vorming van Beroepsraden, die geschillen in schoolzaken te berechten zullen hebben. Over de wijze waarop deze beroepsraden moeten gevormd worden, schrijft *Ds. Sikkel* het volgende in *Hollandia*:

Een zegen, die van de Schoolwet-Kuyper voor onze Christelijke Scholen uitgaat, is ook de *wettelijke verplichting tot waarborging van de rechtspositie der onderwijzers.*

Dit is een wettelijke verplichting, die wij ook voor de organiseering van heel het maatschappelijk gemeenschapsleven voors aan. Zoo het vrij initiatief der maatschappelijke groepen *in gebreke* blijft, moet de Overheid dwingend *verplichten* tot regeling van rechtsverhoudingen tusschen partijen door een behandeling dier partijen zelf.

En juist omdat de Schoolwet-Kuyper de Anti-revolutionaire beginselen eerbiedigt, dwingt zij bij de waarborging der rechtspositie nu tegelijk eenigermate tot het formeeren van *schoolkringen*, en zoo tot het opkomen van een vrij Schoolverband, d. t er reeds lang had moeten zijn.

Een getal van *minstens twaalf scholen* moeten naar den wettelijken eisch samenwerken tot instelling van een Raad van Beroep. De *Besturen* dezer scholen moeten daartoe samenkomen en kiezen drie onafhankelijke mannen die buiten de Schoolbesturen staan, om als leden van den Raad van Beroep op te treden. En de *Onderwijzers* van deze zelfde groep Scholen komen daarna samen en kiezen eveneens een drietal mannen, die geen onderwijzers zijn, tot leden van den Raad van Beroep. De zes gekozen Beroepsraden kiezen daarna een zevende tot Voorzitter. En zoo is dan de *Raad van Beroep* voor zulk een groep Scholen geconstitueerd.

De vrije Scholen zijn door de Wet tot de instelling van dezen Beroepsraad verplicht. De rijks subsidie hangt er aan.

Toch zou het zeer jammer zijn, indien de schoolbesturen deze verplichte handeling slechts als een doode formaliteit beschouwden.

De Wet had ook eenvoudig van regeeringswege Beroepsraden aan onze Scholen kunnen *opleggen*. Dan hadden die Scholen er niets aan te doen gehad en waren zij niet in gevaar gekomen voor de subsidie; maar dan ware ook de *handeling* der Schoolbesturen achterwege gebleven, die thans een begin van een *vrij Schoolverband* in het leven roept naar den eisch van de Souvereiniteit in eigen kring.

Bestond het vrije Schoolverband reeds voor onze Christelijke Scholen, gelijk reeds lang behoorde, dan ware thans de splinternieuwe formeering van Schoolkringen overbodig. Die kringen bestonden dan reeds; zij hadden dan reeds lang een Beroepsraad; en zij behoefden dan thans hun Beroepsraad slechts naar den eisch der wet aan de Regeering te melden.

Nu bestaan er wel groote Vereenigingen in ons vaderland, als »Christelijk-Nationaal', waarbij vele Scholen »aangesloten' zijn; maar deze Scholen hebben daarmee nog allerminst een werkend vrij Schoolverband. Die Vereenigingen vertegenwoordigen een vroeger tijdsperk. Zij zijn de moeders, wier zonen thans volwassen zijn.

Ook de »Schoolraad", die ongetwijfeld meer bedoelde de Scholen zelf corporatief te laten gelden, kwam niet ver boven een landsbestuur voor Christelijke Scholen uit.

Het is dan ook jammer, dat de Schoolraad zich thans weer gedrongen gevoeld heeft, om in het belang der Scholen die anders soms sloffig zouden blijven, de zaak der vorming van den Beroepsraad voor de Schoolbesturen weerlijk weer in handen te nemen. Het samenkomen van Scholen in een eigen vrij Schoolverband wordt hierdoor weer belangrijk tegengehouden. De slaperigheid duurt voort. En onze Scholen die niet tot *eigen actie* komen, zullen of versuffen of de tering krijgen.

Het komt ons veel beter voor, dat vrije Christelijke Scholen in een sympathieken localen kring van 15 à 20 samenkomen en samen een eigen vrijen Beroepsraad kiezen, waardoor de aansluiting bij den Schoolraad overbodig wordt.

Men zal dan, in eigen kring zelfstandig s men komende, aanstonds iets gevoelen van de beteekenis en de mogelijkheid van een eigen *vrij Schoolverband.*

Zoodanig vrij Schoolverband is voor de ontwikkeling en de toekomst de vrijheid en de kracht van onze Christelijke Scholen en van heel ons Christelijk Onderwijs, van heel ons Christelijk Schoolwezen van het grootste gewicht. Staan de Scholen vrij en zelfstandig in een eigen verband, dan formeeren zij een eigen »stand' of »staat' in ons vaderland, een eigen maatschappelijke groepeering in ons volk, die zich geheel naar eigen levenswet ontwikkelen kan, en die vrij en machtig zal zijn in ons volksleven.

Hetzelfde wat wij met de organische A beids organiseering bedoelen, waardoor »de *Arbeid*" als organische gemeenschap, onder het evenwicht van bedongen en gewaarborgde rechten vrij en machtig zal worden tegenover het Kapitaal, en tot vollen bloei van eigen wezen in het volksleven en in het volkerenleven geraken zal, — datzelfde bedoelen wij met en voor het Christelijk Schoolwezen door het vrije Schoolverband.

Het ééne verklaart hier het andere.

En het ééne werkt hier door het voorbeeld, dat in andere verhoudingen op eigen wijze na te volgen is, het andere ook sterk in de hand.

Zoo *het beeld van vrije maatschappelijke organiseering*, die, onder de wacht der Overheid, waarlijk vrijheid eerbiedigt en eenheid en gemeenschap erkent, in kring na kring doordringt en door den menschelijken geest onderscheiden wordt als *de ware vrije en schoone levensgroepeering*, die en het vrije volksleven en de Overheid voor de toekomst redden zal, — dan wordt de bloei, die thans Staat en Maatschappij beklemt, gebroken, en dan werkt het beginsel van *vrije maatschappelijke organiseering onder bepaalde waarborgen van recht* in elke richting door.

Nu reeds kunnen de samenkomsten van School besturen eenerzijds en van Onderwijzers anderzijds als eigen groepen, die samen één *Beroepsraad* formeeren, het beeld der formeering van den *Vakraad* of het *Vakgerecht* voor de Industrieele kringen doen uitkomen, waar het immers in de Arbeidsgemeenschap der Bedrijven juist ook tot *vrije beschrijving en waarborging van rechtspositie* komen moet?

De locale *kringen* van Scholen, die zich thans spontaan formeeren voor het kiezen van een Beroepsraad en waardoor dus zienderoog in een streek een begin van vrij Schoolverband opkomt, dat naar meerder samenkomen en naar nader gemeenschappelijk overleg over de zaken der scholen de begeerte opwekt, — formeeren zich thans eenigermate *willekeurig*.

Dit dreigt in de toekomst allerlei bezwaar mee te brengen.

Niet zooseer met het oog op de Beroepsraden. Over drie jaar is het terrein te overzien en is wat thans geheel vrij opkomt en in die vrijheid juist het teeken van nieuw leven draagt, wel te snoeien en op te binden, naardat het noodig zal blijken.

Besluiten echter, gelijk gewenscht is, de kringen, die thans als vrij Schoolverband opkomen, en die zich allicht daarvan aanstonds eenigermate bewust worden, om hier verbandmatig leven tot zijn recht te laten komen, in *vaste vergaderingen* tot gemeenschappelijke overleggingen over de Schoolzaak, die thans met ernst vooruitgebracht moet worden, — dan zullen ze, zoo ze gezond zijn, al zeer spoedig ook *als kringen* elkaar moeten zoeken en in verband moeten treden. Er moet, — dit staat nu reeds voor veler oog in helder licht, — er moet een vrij Schoolverband komen, dat locaal en provinciaal opkomt, en over heel het land in eenheid doorwerkt. Geheel op de manier van het historische kerkverband in ons gezegende vrije Nederland. Niet een Vereeniging of Genootschap met een op permachtig landsbestuur, maar een Verband van Vrije Scholen, zoó, dat de *vertegenwoordigers* van de vrije locale kringen, naar goede beschreven orde provinciaal en nationaal opkomend, de zaken beslissen en uitvoeren.

Zóó wenschen wij het, en niet anders. Zóó is het naar den eisch van het organische leven. Zóó alleen worden de vrije Scholen tot de taak der toekomst bekwaam. Zóó alleen is het in overeenstemming met het Calvinistisch beginsel der Souvereiniteit in eigen kring. Zóó alleen is het Nederlandsch, nationaal, Christelijk-nationaal en Gereformeerd tegelijk.

Maar juist omdat het zóó komen moet, mogen en moeten wij er thans op bedacht zijn, dat we niet in het locale spontane formeeren van kringen zoo zorgeloos en onbeteugeld opkomen, dat later niemand meer kans ziet, om uit de veelvuldigheid tot de eenheid te geraken.

In een land, waar het volk pas opkomt, gaat dat wel zoo. Daar wassen de groepjes op als in een oerwoud, als in de vrije vlakten van Zuid-Afrika. Men moet dan later maar zien, wat men er van maak; — indien niet de uitlander troepje na troepje afmaakt; — een waarschuwend voorbeeld van vrijheid zonder verstand.

Het is ook hier als in de sociale actie op Industrieel gebied. De troepjes, die op eigen handje willen beunhazen in plaats van de eenheid van actie ten bate der rechte Arbeidsorganiseering naar Gods ordinantiën te zoeken, zijn tot de overwinning on bekwaam, en laten de vrijheid verongelukken.

Maar wij, Nederlanders, zijn toch niet van vandaag of van gisteren. Wij hebben vaders gehad. Wij hebben onze eeuw van kracht gehad. Wij hebben een opvoeding gehad. Wij hebben ook in onze Christelijke Scholen reeds een historie. En we hebben in allerlei groepeering, waarmee we thans verlegen zitten, behoorlijk leergeld betaald.

Daarom *moet* er *thans* discussie komen en zoo mogelijk beslissing over enkele gewichtige punten, die ons vrije Christelijke Schoolverband raken, opdat we thans eens bewust werken.

Wij spreken hierover een volgend maal nader.

Thans echter zouden we reeds in alle bescheidenheid willen adviseeren, dat men toch in het formeeren van zijn kringen voor de verkiesing van een Beroepsraad ook niet geheel willekeurig tewerk ging, maar een zekere *orde* hield en zekere *grenzen* koos, door bijv. samen te komen als de scholen, die tot éénzelfde district van »Christelijk Nationaal" behooren. Wil men in zulk een district meer speciaal als een eigen groep Scholen samenkomen, die een zelfde Belijdenis of grondslag in haar Statuten hebben, of een eigen type vertegenwoordigen — dit is geen bezwaar, maar eer verstandig. Zoo men echter slechts met eenig kader voor het geheele land rekening houdt. Wij noemden daarom de districten van »Christelijk Nationaal", niet omdat deze Vereeniging eenige oppermacht in het Schoolverband moet hebben, maar eenvoudig omdat hier bekende *begrensde kringen* gegeven zijn, die ook in ander opzicht aan het opwassen van het vrije Schoolverband ten goede kunnen komen.

Ook bij het opkomen van het vrije Schoolverband zal de gezegende vereeniging »Christelijk Nationaal' nog een belangrijke taak behouden, waarover te spreken valt. De taak van het Schoolverband wordt echter een *eigen* taak, die *niet* door »Christelijk Nationaal' te verrichten is, noch door Unie, noch door Schoolraad, maar door alle Christelijke Scholen samen, en door deze alleen.

Wij moeten echter beginnen met ons te groepeeren als Schoolkringen. En dan zoeke men die groepeering binnen één bepaald district van Christelijk Nationaal, of door samenvoeging van twee districten. Komen in één district twee groepen op, bijv. meer bepaald »Gereformeerde" of »Christelijk Nationale", en die van type »Christelijk Volksonderwijs', dat hindert niets Zoo men slechts gelijke kringen houdt.

Ook ons komt het voor, dat vorming van Beroepsraden in kleinen kring beter is dan aansluiting van alle Christelijke Scholen aan den Schoolraad.

Vooreerst, omdat te veel centralisatie altijd gevaarlijk is en enkele mannen met werk overlaadt. En ten tweede, omdat in beperkten kring veel beter kennis kan worden genomen van allerlei locale omstandigheden, die tot juiste beoordeeling van het geschil veel bijdragen.

Het zuiverst zou de zaak o. i. loopen, indien nevens de locale Beroepsraden een soort van hof van appèl bestond, dat *centraal* was. Eenerzijds had men dan al het voordeel, dat de locale kennis van districts-beroepsraden medebrengt, en anderzijds was men gewaarborgd, dat bij onjuiste beslissing beroep op een hooger college openstond, dat meer formeel juridisch zou te werk gaan. Intusschen, nu de Wet deze veiligheidsklep niet toestaat, behoort men het beste te nemen wat men krijgen kan, en dan schijnt ook ons de districts-beroepsraad de veiligste weg.

Officieele Berichten.

Kort verslag der vergadering van de classis Dordrecht, gehouden 26 October 1905.

Ds. De Jonge, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering; hij laat zingen Ps. 19:9, leest 1 Cor. 13 en gaat voor in het gebed.

Daarna spreekt hij een woord van welkom tot Ds. W. W. Meijnen en zegt dank aan de D.D. Hagen en Schouten, dat zij in onze classis gebleven zijn.

Hij benoemt de D.D. Mulder en Schouten tot het razien der credentialen; wijst Ds. Hoek aan als assessor en Ds. Pol tot scriba.

De notulen worden gelezen en na enkele vragen goedgekeurd.

Ds. Schouten rapporteert, dat alle kerken aanwezig zijn, behalve Bolnes en Nieuw Lekkerland; dat Brussel twee ouderlingen heeft gedeputeerd en Strijen en Puttershoek benevens den dienaar, een ouderling, een diaken.

Brussel deelt mede dat Ds. Wolff ongesteld is, terwijl Strijen en Puttershoek zich beroepen op den bietenoogst.

Daarna bedankt de praeses de commissie tot nazien der credentiebrieven en constitueert deze vergadering.

Ds. Vonkenberg rapporteert namens deput. tot revisie van het percentage en geeft het procent voor de onderscheidene kerken op. Ridderkerk protesteert tegen de verhooging; deputaten zullen een weg zoeken om dit tekort om te slaan over de 4 grootste kerken.

Ds. Sleeswijk Visser rapporteert over de kerk visitatie in de Lagewaard en de kerk van Dordrecht.

Ds. Hoek vraagt namens zendings-deputaten machtiging der classis om met Rotterdam te onderhandelen, inzake een reservepredikant, welke na breede discussie toegestaan wordt.

De broeders van Nieuw-Lekkerland, gelijk ook die van Bolnes, zijn thans ter vergadering gekomen. Ds. Sleeswijk-Visser brengt nogmaals het rapport van de visitatie in Nieuw Lekkerland ter sprake, waarover enkele inlichtingen worden verstrekt.

Het verzoek van Antwerpen, om in alle Kerken der classis een collecte te houden en een gelijkluidend verzoek te richten tot andere classen, tot het verkrijgen van een ander gebouw voor de kerkelijke samenkomsten, wordt met warmte ontvangen en toegestaan; het adres voor de ingezamelde gelden is: Ds. de Jonge te Dordrecht.

Bij de rondvraag naar art. 41 ontvangt een drietal kerken advies in tuchtzaken; de gevraagde inlichtingen worden gegeven en de mededeelingen geaccepteerd.

Besloten wordt op de missive van den Quaestor der generale kas van Em. pred. wed. en weezen, waarvan hij mededeelt, dat hij voortaan niet meer het geld zal voorschieten, verder niet in te gaan, maar deze zaak op de a. s. Particuliere Synode ter sprake te brengen.

De begrooting wordt naar de ingekomen aanvragen vastgesteld.

De wenschelijkheid van een andere splitsing der classes, die behooren tot Zuid-Holland ten Zuiden, wordt uitgesproken en voorkeur gegeven aan eene te vormen classis Eiland IJselmonde.

Tot deputaten der Particuliere Synode die in Januari zal gehouden worden, worden gekozen: D. D. Vonkenberg en Douma, primi en D. D. Sleeswijk Visser en de Jonge, secundi; ouderling Pijl en Dubbelman primi en Dicke en Klootwijk secundi.

De vacatuurbeurten worden aldus geregeld: Bolnes 11 Februari Ds. Mulder.

Molenaarsgraaf 16 Dec. Ds. Vonkenberg, 14 Jan., Ds. Sleeswijk Visser, 18 Febr. Ds. Knoll.

Puttershoek 16 Dec. Ds. Heidema, 7 Jan. Ds. de Jonge, 28 Jan. Ds. Hoek, 18 Febr. Ds. Douma.

Roepende Kerk is Zwijndrecht.

Ds. Bos sluit met dankzegging na het zingen van Ps. 72:11.

Namens de classis,
Ds. Pol, *Scriba*,
H. G. de Jonge, *Praeses.*

Kort verslag van de vergadering der classis Gorinchem, op 2 November 1905.

1. Ds. Hulsteijn opent de vergadering. Na het zingen van Ps. 32:1 en gebed, wordt gelezen Psalm 32.

2. De credentiebrieven worden in orde bevonden; aan 2 diakenen wordt keurstem verleend.

3. In het moderamen nemen zitting: als praeses Ds. Hulsteijn, als scriba Ds. Haspers, als assessor Ds. Jonkers.

4. Lezing der notulen. Deze goedgekeurd.

5. Hardinxveld's kerk wordt de komende 9 maanden toegezegd de som van *f* 75, en de classic. bijdrage voor de emerit. kas der kerk van Giesendam A met *f* 100 verhoogd.

6. Na eenige bespreking omtrent het voorstel: „De classis Gorinchem besluite inzake den Zendingsarbeid zich aan te bieden aan de kerken van Rotterdam, ten einde die kerken in hun zendingswerk te steunen; in het bijzonder met het oog op een uit te zenden tweeden missionairen dienaar des Woords," wordt besloten, advies in te winnen bij de deputaten van de generale kas voor de zending, en op de volgende classis op de zaak terug te komen. In beginsel verklaart de vergadering zich voor deze zaak.

7. De korte notulen van den scriba zullen voortaan vóór het inleiden der vergadering worden gelezen.

8. Benoemingen vinden plaats.

9. Regeling der vacaturebeurten. Voor Asperen aangewezen Ds. Haspers en Ds. v. Diemen; voor Leksmond Ds. Vos en Ds. Jonkers; voor Noordeloos Ds. v. d. Vlies en Ds. Kapteijn; voor Schoonrewoerd Ds. Hulsteijn en Ds. Reijenga.

10 't Voorstel: „De classis geve een kerkblad uit" wordt aangehouden tot de volgende vergadering.

11. Rondvraag Art. 41 D. K. O. levert niets bijzonders op.

12. Ds. Haspers sluit met dankzegging.

Namens de classis.
Hardinxveld. Ds. H. Haspers.

Buitenland.

Engeland. Saamwerking van kerken. Zoowel in Amerika als in Engeland wordt er geijverd voor eene nadere aaneensluiting der kerken, of liever voor de saamwerking van verschillende kerken voor een en hetzelfde doel. In November van dit jaar wil men te New-York een „Inter Church Conference" houden, om te beraadslagen over de vraag, hoe de kerken hebben te arbeiden om Christelijke beginselen te doen gelden bij de oplossing van nationale en sociale vraagstukken. Men wil daar handelen over het fabrieckswezen, matigheid, onderwijs, woningen, internationale arbitrage en over vele andere zaken. Reeds hebben een aantal kerken, die te samen een 18 millioen leden tellen, hare medewerking toegeregd.

Sommigen rechtzinnigen komt deze vergadering wel wat verdacht voor, omdat zij vermoeden dat zij dienen moet om de grenzen der verschillende kerken te verflauwen, terwijl de modernen er boos over zijn, omdat de Unitariën niet tot haar werden uitgenoodigd. Het komt ons voor, dat de conferentie veel nut kan afwerpen, als ze bijv. de zaak van het huwelijk en de echtscheiding ernstig bespreekt en de resultaten der bespreking gebracht worden voor de wetgevende machten in de nieuwe wereld.

The Examiner, een Engelsch blad, bespreekt de vraag waarom er voortdurend strijd zou moeten bestaan tusschen de vrije kerken en de Anglicaansche kerk. De vijand is toch voor de poorten, als zij nog niet binnen de vesting gedrongen is; de grondslagen van het geloof worden ondermijnd; het opkomend geslacht groeit in onverschilligheid omtrent den Godsdienst op, en indien het ooit noodig was om al de krachten te vereenigen in den grooten kruistocht tegen de zonde, dan is het wel in den tegenwoordigen tijd. Terwijl de kerken twisten, schrijdt de vijand maar altijd voorwaarts, — zoo betoogt genoemd orgaan.

Het is verblijdend, dat dergelijke woorden worden gesproken. Men wijst daarbij op de bekende samenkomsten te Keswick en Mildmay waar het mogelijk bleek, dat de belijders van den Christus, behoorende tot verschillende kerken, bij elkander komen, om zich te sterken in den strijd voor het Koninkrijk Gods. Verkeerd achten wij het echter dat men, zooals het invloedrijke blad *The Christian* voorstaat, zich vereenigen zal op de belijdenis van de Godheid van Christus.

Immers, dan zal men ook de Roomschgezinden tot de vergaderingen moeten oproepen, en dat ligt niet in het plan. Zelfs schijnt men de Ritualistische Anglicanen niet tot medewerking te willen oproepen. In elk geval blijkt uit het feit dat men saamspreken wil, hoe het gevoeld wordt, dat de kerken geroepen zijn tegen den wassenden stroom van het ongeloof een dam op te werpen.

Van den Revival in Wales en andere streken verneemt men den laatsten tijd geheel niets. Het scheen een wijle alsof door deze opwekking de kerkmuren zoo niet afgebroken, dan toch zeer verlaagd waren.

Gemengd Nieuws.

In Engeland wordt door velen met belangstelling een boek gelezen, dat tot titel draagt: »Met de pelgrims naar Mekka". Dit boek is daarom merkwaardig, wijl het geschreven is door een Mahomedaan van groote ontwikkeling die zich naar Mekka begaf om daardoor »Hadja" te worden. De schrijver beschrijft daarin Mekka gelijk het bezien wordt door de sympathieke oogen van een »geloovige". Anderen beschreven Mekka terwijl zij hun leven waagden door zich als Mahomedaan voor te doen, maar de schrijver die wij op 't oog hebben, is een echt Mahomedaan, die door vromen ijver werd gedreven een bedevaart naar Mekka te ondernemen. Daarom is het van zooveel beteekenis, wanneer de schrijver geen goed woord over de priesters laat hooren, die hij van onverbeterlijke onwetendheid beschuldigt. Hij toont zich verontwaardigd over het bijgeloof dat zich te Mekka openbaart en deelt mede hoe hij volksmenigten gezien heeft die als wilde dieren vochten en waarbij men elkander dood trapte. Zelfs midden onder het verrichten van heilige ceremoniën hadden er bloedige gevechten plaats, die gevolgd werden door schieten. Gedurende den pelgrimstocht werd er gelogen en bedrogen, en het ergste van alles was, dat slachtoffers van de cholera zonder eenige verzorging achtergelaten werden, en dus zonder eenigen bijstand van menschen moesten sterven. Zij die zoo gaarne spreken van »vergelijkenden Godsdienst" en die in alle religiën iets goeds vinden, moeten het verhaal van het Mahomedanisme in de praktijk, beschreven door Hadje Khan, leren.

In het jongste jaarverslag van het »Britsch en buitenlandsch Bijbelgenootschap», staat vermeld dat de Bijbel het laatste jaar in twaalf nieuwe talen is overgezet. Hierdoor werd het aantal talen waarin de H. Schrift wordt gelezen en gepredikt, op 390 gebracht. Het genootschap verspreidde 6 millioen exemplaren der Schrift of van gedeelten daarvan.

Het *Allgem. Missionszeitschrift* schrijft: »Het schijnt niet genoeg bekend te zijn, dat onder de voornaamste Japansche generaals mannen van Chr. belijdenis zijn. Generaal Koeroki en Okoe zijn Presbyterianen, die als Christenen een eerste plaats innemen, en voorbeeldig zijn in hun wandel. Admiraal Togo is lid der Presbyteriaansche Kerk(?) en de vice-admiraal Oerioe is ouderling in deze kerk. Van beide wordt gezegd, dat zij veel voor hunne kerk gedaan hebben.

Winckel.

Voor Kinderen.

TWEE WEGEN.

XV.

Verkeerd gezelschap.

Het liep tegen tien uur in den avond toen de vergadering eindigde. Sommigen gingen in rijtuigen of sleden naar huis, anderen te voet, doch Gilles merkte op, dat eenigen nog bleven en natuurlijk wilde hij ook weten waartoe.

In een kleinere zaal, dicht bij de groote waarin de vergadering had plaats gehad, stonden een aantal tafeltjes en een groote in het midden. Een aantal kaarsen, die in de lichtkronen brandden, wierpen overal hun helder schijnsel, wat wel noodig was, zooals blijken zou.

De meeste van degenen, die Gilles hier vond, waren jonge menschen uit aanzienlijken stand. Dat bewees hun voorkomen, de bij velen zwierige kleeding, gelijk de fraaie degens en de stokken met gouden of zilveren knoppen.

Bijna ieder van het gezelschap rookte uit een lange pijp, zoodat de geuren van de tabak al spoedig het hooger gedeelte van de kamer vervulden. Misschien zal de lezer zich verwonderen over een gezelschap van jonge lieden, die lange pijpen rooken. Doch gij moet weten, dat sigaren destijds onbekend waren, althans hier te lande. Ieder die rooken wilde gebruikte een pijp. De bekende fabrieken te Gouda leverden aarden pijpen in alle soorten en vormen. De sigaren kwamen later en uit Amerika.

Zoodra de groote zaal ledig was, namen zij die nu in de kleine zich bevonden in groepjes plaats aan de tafeltjes. Een achttal der aanwezigen zetten zich aan de groote. Nu werden door de bedienden spellen kaarten gebracht en weldra zaten de meeste aanwezigen verdiept in het spel. Aan de groote tafel werd een soort dobbelspel gespeeld, hetwelk Gilles echter niet kende.

Al spoedig evenwel werd hem duidelijk uit hetgeen hij om zich heen hoorde, uit allerlei soms ruwe uitdrukkingen, alsook door het goud hetwelk hij op de tafel zag liggen, dat hier allesbehalve om niet gespeeld werd, zooals ten huize van zijn vriend Wiebold.

Deze laatste was hier niet tegenwoordig. Hij had kort geleden een aanstelling gekregen en was dientengevolge naar Den Haag vertrokken. Ongelukkig echter had hij vóór zijn vertrek Gilles met ettelijk andere jongelieden, lichtzinnig als hij zelf, in aanraking gebracht, zoodat deze laatste in groot gevaar kwam de waarheid van het woord te ervaren: kwade samensprekingen bederven goede zeden.

Nu was wel in de laatste weken, zooals wij begrijpen, er niet veel omgang tusschen Gilles en zijne vrienden geweest, maar toch hadden zij hem niet vergeten. Althans de een vóór, de ander na toonde zich verrast en verblijd hem weêr te zien, vooral op een plaats als deze, waar men zoo gezellig en vrij onder elkander kon zijn. Nu begreep Gilles ook hoe het kwam, dat hij deze heeren niet in de vergadering gezien had. Zij waren daar blijkbaar eerst laat gekomen en de kaarten lagen hun wel zoo na aan het hart als dichtstukken en voordrachten.

Hoewel nu Gilles, gelijk een paar anderen, vooreerst enkel toeschouwer bleef, toch kon hij moeilijk het glas wijn dat hem werd aangeboden weigeren; een tweede en een derde evenmin. Ten slotte recht vrolijk geworden liet hij zich overhalen om ook eens een spelletje mee te doen, waartoe de lessen die hij ten huize van Wiebold had ontvangen hem hadden bekwaam gemaakt. Of het nu was, doordat de wijn zijn verstand wat verduisterd had, of wel dat het geluk hem niet diende, zoo als men dit noemde, genoeg in een half uur had onze vriend de twee Zeeuwsche rijksdaalders (*f* 5.20) die hij bij zich had, verloren.

Schoon ook wat beneveld door den wijn en de tabaksdampen, die nu heel het vertrek vervulden, toch begreep Gilles opperbest dat hij de kans tegen zich had. Heel graag zou hij het verlorene hebben herwonnen, doch tot zijn schrik hoorde hij het reeds twaalf uur slaan op de groote staande klok in de kamer en van den Domtoren daar buiten. Haastig sprong hij op, greep steek en stok, en zonder zich door het praten der anderen te laten weêrhouden spoedde hij zich huiswaarts.

Trouwens, indien onze man gewacht had tot het einde der navergadering, het zou hem een goed deel van zijn nachtrust gekost hebben. Immers, gelijk hem later bleek, bleven de heeren soms tot een ja tot twee uur in den nacht bijeen. Men noemde zulk een napret „een losse pijp rooken", om aan te duiden dat het slechts kort duurde, gelijk een los gestopte pijp spoedig is leeg gerookt. Of de benaming juist was, kan de lezer zelf uitmaken.

Toen Gilles te huis kwam vond hij zijn eenige huisgenoote nog op, die zich reeds zeer bezorgd had gemaakt, dat hem in het late avonduur een ongeval mocht overkomen zijn. Gilles echter ontschuldigde zich met te zeggen, dat de vergadering zoo bijster laat geëindigd was, en hij zelfs nog vóór de anderen was heen gegaan.

In hoever de nicht aan die verzekering geloof sloeg is moeilijk uit te maken. Na twaalven of zelfs na elven t'huis komen deed in dien tijd een fatsoenlijk man of vrouw niet dan bij hooge noodzakelijkheid.

Ongelukkig althans voor Gilles, maar misschien ook voor de letterkunde, was er na veertien dagen weêr vergadering. Gilles genoot zelfs de eer door twee jongelieden van goeden huize in hun karos te worden afgehaald, wat hem niet weinig vleide, al zag hij zeer goed hoe nicht bedenkelijk het hoofd schudde. De avond werd weder op de gewone wijs besteed, jammer genoeg ook wat het laatste gedeelte betreft, en Gilles was dwaas genoeg ook weêr te blijven.

Gij zult u misschien hierover verwonderen, na al wat wij gehoord hebben van de goede voornemens, die hij na moeders dood had opgevat. Het was hem daarmede volkomen ernst geweest. Ook na de nieuwe ontmoeting met zijn vrienden had hij, toen de eerste blijdschap over was, zich ernstig afgevraagd, of hij niet groot gevaar liep weêr te vervallen tot die ijdele en wereldsche dingen, die hij zich had voorgenomen na te laten. Doch gelijk ook vroeger is opgemerkt, de jonge man vatte al deze goede voornemens op in eigen kracht, zonder te bedenken dat wie zoo doet zeker te zwak zal blijken, als straks de verzoeking en de zonde tot hem komen.

Dat bleek ook hier. Nu zijn hoogmoed gestreeld was door zich te bevinden in zulk een aanzienlijk gezelschap, viel het moeilijk het verzoek of liever de verzoeking om te blijven, te weerstaan. En weder eindigde de vergadering even laat als den vorigen keer.

Hoogenbirk.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*).

Geachte Redactie!

Mag ik voor 't volgende een plaatsje vragen in uw blad? Gasselter-Nijveen is in 't laatste jaarverslag van de Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal op de lijst der achteruitgaande plaatsen gezet. Nu is mij de opmerking gemaakt, dat Gasselter Nijveen dit toch niet heeft verdiend, daar 't nog steeds dezelfde som opbrengt als in de eerste jaren. Om Gasselter Nijveen in eere te herstellen, deel ik gaarne even mee, dat 't vroeger verbonden was met Wildervank onder één algemeen hoofd, Nadat Wildervank